

Briuselis, 2024 m. lapkričio 25 d.
(OR. en)

15569/24

SOC 832
EMPL 583
GENDER 251
ECOFIN 1363
EDUC 437

PRANEŠIMAS

nuo:	Pirmininkaujančios valstybės narės
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Visapusiški demografinių iššūkių sprendimai: parama tėvams ir neišnaudoto jaunosios ir vyresniosios kartų potencialo panaudojimas – <i>Politiniai debatai</i>

Rengiantis 2024 m. gruodžio 2 d. EPSCO tarybos posėdyje vyksiantiems politiniams debatams pirmiau nurodyta tema, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas orientacinis pranešimas.

**Visapusiški demografinių iššūkių sprendimai:
parama tėvams ir neišnaudoto jaunosios ir vyresniosios kartų potencialo panaudojimas**

Politiniai debatai

Demografiniai pokyčiai daro didelę įtaką Europos Sąjungos visuomenei ir žmogiškajam kapitalui. Jie daro poveikį visai mūsų ekonomikai, taip pat mūsų teritorinei ir socialinei sanglaudai. Europos visuomenė senėja ir netrukus Europos gyventojų skaičius pradės mažėti. Numatoma, kad iki 2050 m. ES gyventojai sudarys mažiau kaip 5 proc. pasaulio gyventojų. Šios demografinės tendencijos gali turėti didelį poveikį ilgalaikiam ES konkurencingumui. Jei tokios tendencijos išliks, jos gali dar labiau padidinti darbo jėgos trūkumą ir sukelti spaudimą nacionaliniams biudžetams ir socialinės apsaugos sistemoms. Šios tendencijos kelia ne tik su tvarumu susijusių problemų, bet ir daro didelį poveikį našumui.

Demografiniams pokyčiams didelę įtaką daro individualūs pasirinkimai. Todėl pagrindinis ES ir nacionalinės politikos tikslas turėtų būti padėti asmenims įgyvendinti savo siekius, be kita ko, susijusius su asmenine karjera ir šeimos gyvenimu.

Parama tėvams reaguojant į neatidėliotinus šiandienos demografinius iššūkius

Atsižvelgiant į pirmiau minėtus iššūkius, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas visapusiškos paramos tėvams didinimui siekiant sukurti šeimai palankesnę aplinką, kurioje būtų atsižvelgiama į socialinį ir ekonominį senėjimo ir mažėjančio gimstamumo poveikį. Tokioje aplinkoje turėtų būti atsižvelgiama į profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros gerinimo ir lyčių lygybės naudą, užtikrinant galimybę abiem tėvams – moterims ir vyrams – dirbti mokamą darbą. Įgyvendinama politika turėtų būti nagrinėjamos ir gerinamos tokios priemonės kaip tinkamai kompensuojamų ir lanksčių vaiko priežiūros atostogų, įskaitant tėvystės atostogas, įperkamu, prieinamu ir aukštos kokybės vaiko priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų stiprinimas, taip pat priemonės, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos įgyti įperkamu, deramu ir tvaru būstą.

Padedant asmenims ir tėvams derinti darbo ir asmeninį gyvenimą, labai svarbu apsvarstyti poreikiais grindžiamą požiūrį, t. y. lanksčią ir pritaikomą sistemą, pagal kurią pirmenybė teikiama įvairiems darbuotojų asmeniniams ir profesiniams poreikiams ir į tuos poreikius reaguojama, kartu skatinant vienodą moterų ir vyrų dalijimąsi priežiūros pareigomis ir skatinant darbo ir priežiūros pareigų suderinimą. Tokiu požiūriu pabrėžiama, jog svarbu suprasti konkrečius asmenų poreikius ir į juos atsižvelgti, kad būtų padidinta asmenų gerovė. Tai apima ES piliečių konkrečių aplinkybių, pavyzdžiui, šeiminių pareigų ir gyvenimo planų, įskaitant vaikų auginimo ir profesinio tobulėjimo tikslus, vertinimą ir atsižvelgimą į jas, taip pat lyčių lygybės skatinimą. Lanksčios darbo sąlygos gali labai pagerinti tėvų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, sudaryti jiems sąlygas aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir geriau suderinti šeimą ir darbą. Tai turi būti susieta su įperkamos, prieinamos ir aukštos kokybės ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, taip pat ilgalaikės priežiūros paslaugomis.

Dar vienas svarbus aspektas – lyčių lygybė. Remiant tėvus ir šeimas labai svarbu skatinti lygiateisį moterų ir vyrų dalyvavimą prisiimant priežiūros ir namų ruošos pareigas, taip pat stiprinti darbo vietos politiką, kuria atsižvelgiama į moterų ir vyrų, auginančių mažus vaikus, individualius poreikius ir aplinkybes, taip užtikrinant jiems galimybę įgyvendinti savo siekius. Tai taip pat užkirs kelią ankstyvam priežiūros pareigų turinčių asmenų pasitraukimui iš darbo rinkos.

Siekiant sukurti šeimai palankią aplinką, itin svarbu užtikrinti ne tik profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, bet ir įperkamo bei deramo būsto prieinamumą ir galimybes jį įgyti. Tai padeda jaustis saugiai ir suteikia pagrindą kurti šeimą. Pavyzdžiui, tikslinės būsto subsidijos, ypač negražintinos, neabejotinai gali padėti pasiekti šį tikslą, kai jos derinamos su struktūrinėmis priemonėmis, kuriomis siekiama užtikrinti įperkamo, deramo ir tvaraus būsto pasiūlą ir prieinamumą.

Šeimų finansinis stabilumas yra labai svarbus veiksnys sprendžiant demografinių pokyčių problemą, šalinant pagrindines jų priežastis ir kartu prisitaikant prie naujų realijų. Gerai parengtos mokesčių ir išmokų sistemos užtikrina, kad asmenys, pradėję dirbti už atlygį, atsiduria finansiškai geresnėje padėtyje. Išmokos vaikams taip pat yra viena iš priemonių, prisidedančių prie šeimos kūrimo ir padedančių įveikti finansines kliūtis, susijusias su asmeninio gyvenimo planų įgyvendinimu.

Priemonėmis, kuriomis siekiama skatinti poreikiais grindžiamą profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, propaguoti lyčių lygybę, remti galimybes įgyti įperkama būstą, taip pat užtikrinti šeimų finansinį stabilumą ir ekonominę nepriklausomybę, siekiama sudaryti palankesnes sąlygas tėvams įgyvendinti savo siekius, kiek tai susiję su apsisprendimu turėti vaikų ir siekti savo profesinių tikslų. Mažinant finansines ir socialines kliūtis, šia politika siekiama skatinti ekonomikos augimą, mažinti ekonominį spaudimą tėvams ir sukurti stabilias sąlygas auginti vaikus visose ES valstybėse narėse.

Neišnaudoto jaunosios ir vyresniosios kartų potencialo panaudojimas

Kad galėtume valdyti neatidėliotinus šiandienos demografinius iššūkius, taip pat galime pasinaudoti ir jaunesniosios, ir vyresniosios kartų privalumais. Kaip pabrėžta demografijos priemonių rinkinyje, jaunesnio ir vyresnio amžiaus grupių darbo rinkos potencialo išnaudojimas buvo ir bus viena iš veiksmingiausių priemonių demografinių pokyčių poveikiui sušvelninti. Tuo pat metu didėja poreikis suderinti skirtingas kartų realijas ir skatinti savanorišką bendradarbiavimą, kuris palengvina tėvams tenkančias priežiūros pareigas.

Be to, reikia išnaudoti tiek jaunesnio, tiek vyresnio amžiaus žmonių įgūdžius ir potencialą, daugiausia dėmesio skiriant švietimui, perkvalifikavimui ir lanksčioms užimtumo galimybėms, kad būtų galima prisitaikyti prie demografinių realijų, didinti ekonominį atsparumą ir skatinti kartų solidarumą visoje ES. Jaunesnioji karta gali suteikti naujų perspektyvų, prisidėti technologiniais įgūdžiais ir teikiant pedagoginę pagalbą vaikams, kad tėvai turėtų daugiau laiko sutelkti dėmesį į savo pačių vaidmenis. Programos, pagal kurias jauni suaugusieji, be savo asmeninio ir profesinio tobulėjimo, gali savanoriškai bendrauti su šeimomis, kurioms reikia tutorystės, pagalbos prižiūrint vaikus ar mentorystės, galėtų palengvinti kasdienę tėvams tenkančią našta, pasiūlant praktinę ir emocinę pagalbą.

Be to, vyresnioji karta turi turtingos gyvenimo patirties, kuri gali būti labai naudinga jaunoms šeimoms. Sukūrus kartų iniciatyvas ir veiklą, pavyzdžiui, švietimo ir tutorystės programas, savanorių tinklus arba lanksčias, pensininkų ne visą darbo laiką teikiamas priežiūros paslaugas, taip pat savanoriškai, vyresnio amžiaus suaugusieji galėtų tapti mentoriais, pagalbininkais ir prižiūrinčiais asmenimis. Tai gali ne tik praturtinti šeimos gyvenimą, bet ir suteikti prasmės pojūtį vyresnio amžiaus suaugusiesiems, kurie jaučiasi vieniši.

Visomis šiomis priemonėmis ir pastangomis, jas įgyvendinant kartu, galima sukurti palaikančią bendruomenę, grindžiamą kartų dialogu ir solidarumu, kai kiekviena karta savo potencialu prisideda prie darnios visuomenės, kurioje tėvystės našta dalijamasi taip, kad tai būtų naudinga visiems.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ministrų prašoma apsvarstyti šiuos orientacinius klausimus:

- *Kaip galime teikti pagalbą jauniems asmenims, kad jie galėtų įgyvendinti savo siekius, susijusius su jų asmeniniu profesiniu tobulėjimu ir šeimos kūrimu?*
- *Kokiomis priemonėmis galima toliau prisidėti prie poreikiais grindžiamos tėvų, ypač mažų vaikų turinčių tėvų, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros?*
- *Kaip kartų solidarumas ir neišnaudoto jaunosios ir vyresniosios kartų potencialo panaudojimas gali prisidėti prie tėvų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros demografinių pokyčių kontekste?*